

Személyes beadvány!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	III/1522-20/2014
Érkezett:	2014 OKT 21.
Példány:	1
Melléklet:	∅ db
Kezelőiroda:	P1

Kezelőiroda!

2014 OKT 21.

P14

Magyarország Alkotmánybírósága
1015 Budapest
Donáti u. 35 - 45.
Dr. Paczolay Péter elnök

Ügyszám: III/01522/2014,
III/01591/2014, III/01592/2014

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az ügyben tett indítványok és megfontolásra szánt beadványok, észrevételek száma a 2014. október 2-án kelt beadványom (**Amicus beadvány**) óta megszorodott. Van köztük további bírói indítvány, érintett fél által benyújtott alkotmányjogi panasz, és egyéb „baráti” észrevétel. Erre tekintettel és különösen az Igazságügyi Minisztérium szintén október 2-i terjedelmes észrevételei (**IM Észrevétel**) okán úgy vélem, nem szükségtelen néhány megjegyzést tennem. Meggyőződésem ugyanis, hogy néhány év vagy évtized elteltével a küszöbön álló alkotmánybírói döntés tekintetében szép számmal lesznek olyanok, akik majd arra fognak hivatkozni, hogy ők „már akkor megmondták.” Én ezt időben most teszem meg, leírt formában. A ki sem mondott szó elszáll, az írás megmarad.

Az Amicus beadványban használt meghatározásokat ebben az észrevételben a beadvánnyal azonos tartalommal használom.

1. Az ügy már ebben a szakaszában is annyira szerteágazó, az elhangzott érvek és ellenérvek annyira összetettek, hogy igen nagy tisztelettel javasolnám az Elnök Úr számára egy néhány órára tervezhető **nyilvános meghallgatás tartását**. Nehezen tudom elképzelni, hogy az alkotmánybíráknak ne lennének kérdéseik az eddig született beadványok tekintetében. Nem kétlem, hogy akik ilyen kérdésekkel vívódnak, azok a bíróság ülésein egymás számára vagy házon belül tanácsadóiknak fel tudják tenni e kérdéseket, de talán nem felesleges mondanom, hogy mennyivel célirányosabb az ilyen kérdéseket az érintettek, az érdekelték számára feltenni. Én aligha tudnék dönteni egy ilyen ügyben a nélkül, hogy hasonló eljárást ne vennék igénybe. Miként az szinte mindegyik fél elismeri, óriási az ügy társadalmi súlya közéletünkben. Mikor máskor lenne alkalmasabb használni a Donáti utcai székház tárgyalótermét?

2. Nem mond ellent e kérésnek az a helyzet, hogy **természetesen alkotmánybírák nem lehetnek bírái az indítványozó bíráknak**, bírói tanácsoknak. **Nem a bírák meghallgatására gondolok**. De van már az ügyben érintett fél és egyéb olyan jogi képviselő, továbbá minden titulus nélkül megszólaló, akik képesek lennének hozzájárulni a felmerülő kérdések tisztázásához.

3. Javaslatomat két más szempont is alátámasztja. Egyrészt maga az ügy megérdemel egy ilyen meghallgatást. Ezen szemtől szembe lehet érvelni, és több évszázad tapasztalata mutatja, hogy más az, amikor egymás szemébe lehet nézni. Másrészt, abban a világban, ahol jogi kultúráim egyik felét szereztem, az olyan intézmények, amelyek a bíróság névre hallgatnak, meghallgatják a feleket, az írásbeliség mellett lehetőséget adnak arra, hogy a kérdés, a válasz szóban és szemtől szemben elhangozhasson. Végtére is az **Alkotmánybíróság nem alkotmánytanács és bizonyára nem az a Titkos Tanács**, amelyet az angol uralkodó tartott annak érdekében, hogy kellő ellenőrzést gyakorolhasson alattvalói felett.

4. Volna még egy nem egészen szokványos javaslatom: mielőtt az alkotmánybíróság a nagyobb teóriák, így a gazdasági válság kivételességével, a fülkeforradalmi rend igazságosságával próbálná megindokolni, hogy miért nem alkalmazhatók ebben az ügyben az évszázados jogelvek (melyeket az Amicus beadvány is kifejtett), mégis jó lenne **meghallgatni ebben az ügyben egy közgazdászt**. Olyan szakértőt, aki el tudja magyarázni, hogy mennyiben különbözik a hitelezés és annak feltételei egy olyan országban, amely „adósságkockázata” jelentős és - mint megannyi makrogazdasági jellemzője - kiszámíthatatlan. Következésképpen a kamat- és díjváltozás mértéke nem kalkulálható olyan transzparens eszközökkel, mint a referenciakamat. A kérdésnek jelentős irodalma van a válságra reflektáló közgazdasági gondolkodásban.

5. Az már nem esik a szokatlan javaslat körébe, hogy javasolnám, vizsgálja meg az Alkotmánybíróság annak okait, hogy az **Európai Központi Bank is visszamenő hatályú jogalkotásnak tartotta a Törvényt**. Meglehet, hogy nem jól olvasták a Törvény rendelkezéseit, vagy a magyar jog olyan zugait nem sikerült felfedezniük, amely ezt a konklúziót magyarázná, de a helyzet feltárása nem lenne szükségtelen. Meggyőződésem, hogy ha sürgős úton megválaszolható kérdéssel fordulnának az EKB-hoz, ésszerűen gyors határidőn belül bővebb választ kaphatnának. Ez az eljárás nem fogja veszélyeztetni a folyamatban levő eljárás határidőben történő lezárhatóságát. De legalább az Alkotmánybíróság kiküszöbölhetné azt a csorbát, amely a magyar állam tekintélyén esett azáltal, hogy a Törvényt az EKB észrevételeinek bevétele és figyelme vétele nélkül fogadták el.

6. Szembetűnő, hogy az IM Észrevétel szerint a Bankszövetség részletes beadványa „súlyos szakmai hiányosságokat, tudatos csúsztatásokat és félrevezetéseket is” tartalmaz. Sajnálatosnak tartom ezt a hangnemet: az általam ismert kánon szerint ebben a szakmában bírósági iratokban nem szokás ilyen módon, majdhogynem személyesen minősíteni a másik felet. Ehhez magam is tartom magam. Erre tekintettel a magam részéről **nem nevezem súlyos szakmai hiányosságnak az IM Észrevétel egyes érveit**, nem tekintem csúsztatásnak a PK Vélemény 6. pontjának indoklásával kapcsolatban kifejtett gondolatait, és legfőként - az IM Észrevétellel szemben - nem mennék olyan messze, hogy ne csupán téves szakmai álláspontra mutassak rá, hanem megjegyezzem: érveinek kifejtésével egy szegről-végről érintett fél „számos esetben prejudikál is.” De azért illő tisztelettel megkérdem, valóban tudja-e az IM Észrevétel szerzője, hogy mit jelent a prejudikálás kifejezés? Miként képes magánszemély vagy szervezet prejudikálni?

7. Ahol, ha nem is szakmai hiányosságot vagy tudatos csúsztatást vélek felfedezni, de mindenképpen **vitatható módszertant és álláspontot észlelek**, az abban áll, ahogy az IM Észrevétel kezeli egyrészt a PK Véleményt és annak indoklását, másrészt az Európai Bíróság precedenseit. Ezek a 8 - 14. pontokban kerülnek kifejtésre.

8. A **Kásler ügyet** és az abban előzetes döntéshozatalként született döntést az IM Észrevétel **nem korlátozza az árfolyamrész problémájára**, hanem kiterjeszti az egyoldalú szerződésmódosítás kérdésére. Pedig mindannyian tudjuk, az Európai Bíróság döntése az árfolyamrészről szól, így annak érvényessége is kizárólag ezen kérdés egy szeletére korlátozódik. Abból alig lehet bármilyen érdemi következtetést levonni az egyoldalú szerződésmódosításnak nevezett kérdés tekintetében. Még a transzparencia terén sem. Ennek felismerése nem elsősorban jogász pedantéria vagy a precedensek megfelelő használatának módszertani részlete, amely a tény és a jogi helyzet tekintetében hasonlóságot vagy relevanciát keres, hanem alapvetően a tranzakció természetéhez és feltételeihez kapcsolódó, elsősorban gazdasági háttérű kérdés. Mivel a vételi és eladási árfolyamok közti árfolyamrész közgazdaságilag sokkal jobban érhető, kalkulálható és kiszámítható, mint a szerződés módosítását magyarázó olyan közgazdasági tényezők, amelyek a kamat mértéke, változásának iránya és kiszámításának részletei tekintetében - a dolog természete miatt - nem kalkulálhatók az árfolyamrésszel azonos módon.

9. A nem taxatív **kógens szabályok alapján kialakított általános szerződési feltételek érvénytelenségének megítélése létező „nézeteltérés” az IM Észrevételben** kifejtett felfogás és „a másik oldal” között. Én úgy vélem, hogy ebben a mások oldalnak van „igaza”. Amit eddig tudunk a kógenciáról, az ezt az oldalt támogatja. Nem csak arról van szó, hogy az IM Észrevétel az 1.1 pont végén odáig jut el, hogy a taxatív módon kógens feltételeket előíró 275/2010. (XII.15.) Korm. rendeletben előírt feltételek szó szerinti átvételét tartalmazó általános szerződési feltételek tekintetében is - igen nagyvonalúan - megengedi a tisztességtelenség vélelmének megdöntését, amely, valljuk be, ebben a konstellációban kissé abszurd engedékenység. Többről van szó, amelyet az EU precedensek és a magyar bírói gyakorlat ismeretében úgy foglalthatunk össze, hogy a kógens és a diszpozitív jogszabálytól el nem térő általános szerződési feltétel alkalmazása nem eredményez érvénytelenséget a tisztességtelenség okán. Ebben a kérdésben egyértelműnek tűnik, hogy a másik oldal érvei a helytállóak. Ez a felfogás áll összhangban az Irányelv rendelkezéseivel és azoknak legutóbb az RWE Vertrieb AG ügyben kifejtett indoklásával.

10. Tisztelettel megjegyzem, hogy **tévesnek tűnik az IM Észrevétel 3. oldalán tett megállapítás miszerint az RWE Vertrieb AG ügyben kifejtettek semmilyen ellentétes következtetést nem tartalmaznak** a kógens és az „egy-az-egyben” alkalmazott diszpozitív jogszabályok alkalmazásával megalkotott általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapíthatósága tekintetében. A döntés 25 - 28 pontjai az alábbiakat fejtik ki.

[25] Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy amint az a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdéséből következik, azok a feltételek, amelyek kötelező

érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröznek, nem tartoznak ezen irányelv rendelkezéseinek hatálya alá.

[26] Amint ugyanis az a 93/13 irányelv tizenharmadik preambulum bekezdéséből következik, a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében meghatározott kivétel kiterjed a szerződő felekre a felek választásától függetlenül alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezéseket tükröző feltételekre, valamint az említett rendelkezések automatikusan, vagyis a felek ilyen irányú eltérő megállapodása hiányában alkalmazandó kikötéseire.

[27] Egyébiránt azok a szerződési feltételek, amelyek egy bizonyos szerződéstípusra vonatkozó nemzeti szabályozás rendelkezéseit tükrözik, nemcsak abban az esetben nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá, ha a felek között megkötött szerződés ezen szerződéstípusba tartozik, hanem más olyan szerződések esetén sem, amelyekre a szóban forgó szabályozás valamely nemzeti jogi rendelkezés értelmében alkalmazandó.

[28] Amint azzal a főtanácsnok az indítványának 47. pontjában érvel, a 93/13 irányelv rendszerének alkalmazása alóli kizárást az igazolja, hogy a jelen ítélet 26. és 27. pontjában említett esetekben joggal feltételezhető, hogy a nemzeti jogalkotó meghatározott szerződések feleit illető jogok és kötelezettségek összességére nézve egyensúlyt teremtett.

Számomra úgy tűnik, hogy mégis tartalmaz az RWE Vertrieb AG döntés az IM Észrevételben megfogalmazott állásponttal ellentétes következtést.

11. Az IM Észrevétel 1.5 pontja visszatérő módon hivatkozik a **PK Vélemény indoklásának 6. pontjában olvasható azon - kiragadott - mondatra**, miszerint:

Nem ütközik a visszaható hatályú jogalkalmazás [kiemelés tölem] tilalmába, ha a bíróság a szerződéskötés időpontjában hatályos Ptk. rendelkezések alapján az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét állapítja meg olyan okból, amelyet utóbb a külön törvény - adott esetben a kialakult joggyakorlat tapasztalatait felhasználva - kötelezően is szabályoz.

Ez a mondat nem kevés fejtörést okozott annak értelmezői számára. Hogy valójában mit értett ez alatt a Kúria, azt most nem tudom részleteiben feltárni, de három dolgot mégis rögzíthetünk: (1) Egyrészt, mivel a magyar jogban nem egyértelmű a precedensjog helyzete, így az sem kidolgozott, hogy mit jelent a visszamenőleges *jogalkalmazás*. Természetesen a megengedett 'organikus' jogfejlesztés része, ha a bíróság a szerződéskötéskor hatályos Ptk-át értelmezve olyan tisztességtelenségi okot vagy feltételt állapít meg, amelyek alapján a későbbiekben - éppen a bírói gyakorlatra támaszkodva - külön törvény ír elő kógens szabályozást. De esetünkben aligha erről a modelltől beszélünk. A bíróságok és a Kúria a Törvény megalkotása előtt nem a Törvényben megállapított tisztességtelenségi okok és feltételek szerint ítéleztek. (2) Másrészt, amikor „külön törvényre” hivatkozik az indoklás, ez olyan törvény olyan *jogalkotás*, amely kötelező szabályai csakis a jövőre szólnak. A mi Törvényünk nem ilyen

jogalkotási termék. (3) Végül, amikor a PK vélemény a szerződéskötés időpontjában hatályos Ptk. rendelkezésekre hivatkozik, akkor ebbe beléérti mindazt, amelyet a kógens és azonos tartalommal használt diszpozitív szabály követéséről a 9. pontban állapítottam meg. Aki ezen szabályokat követi az általános szerződési feltételeiben, annak szerződési feltételeiről később nem állapítható meg érvénytelenség.

12. De bárhogyan is értelmezzük a PK Vélemény indoklásának kiragadott mondatát, **aligha helytálló** a 11. oldalon két ízben is használt „mindezek alapján egyértelmű” fordulat, **hogy ezen jogalkalmazásra tett megállapítások mintegy ceteris paribus a jogalkotásra, így a Törvényre is vonatkoznának.** A Törvény, mint jogalkotási termék különbözik a jogalkalmazástól, a PK Véleményben kifejtettekben egyáltalán nem következik, hogy a Törvény ne ütközne a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába. Még ha helyes lenne is a PK Vélemény visszaható jogalkalmazásra vonatkozó fejtegetése, annak értelmezése, a jogalkotás alkotmányos érvényességét nem alapozhatja meg. Sem közvetve, analógia útján, sem közvetlenül. Sehoggy sem. Az 1.5 pontban kifejtett gondolatmenet nem több mint hamis szillogizmusok látszólag logikus rendje.

13. Ugyanakkor nehezen érthető, hogy **az IM Észrevétel egy szóval sem utal a PK Vélemény ugyanazon oldalon található másik lényeges megállapítására** miszerint:

A feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát. A kikötés tisztességtelen, ha nem egyeztethető össze általában a szerződésre, illetve az adott szerződéstípusra vonatkozó alapvető elvek, rendelkezések lényegi gondolataival.

Azon vizsgálati szempontokat, amelyek alkalmazását a PK Vélemény a jogalkalmazás számára előírja a Törvény 4. és 11 §-ai és a lefolytatott eljárásokban következetesen alkalmazott gyakorlat nem tették magukévá. Szó sem volt a Törvény által lefolytatott eljárásokban valamennyi releváns körülmény vizsgálhatóságáról, mérlegeléséről. **Ez vezet álláspontom szerint a tisztességes eljáráshoz való jog és a bírói függetlenség sérelméhez.** Nem kizárólagosan ezekből ered valamennyi alkotmányjogi sérelem, de ezen rendelkezések különösen kiáltóan alkotmányellenes komponensei az egész képnek.

14. Meglehet, hogy a PK Vélemény indoklásának 6. pontja azért jutott olyan konklúzióra, hogy a régi Hpt-nek való megfelelés nem zárja ki a tisztességtelenség vizsgálatát, mert a PK Vélemény megfogalmazói még nem tudták figyelembe venni az RWE Vertrieb AG döntést. Ez a döntés a díjmódosítást lehetővé tevő általános szerződési feltételre vonatkozik, bár nem a pénzügyi szektorban és nem a kamat- és költségemelés tekintetében. A döntés a transzparencia tekintetében megkívánja, hogy a fogyasztó képes legyen világos és érthető módon megérteni és előre látni a körülmények változása következtében beálló díjmódosításokat. Ugyanakkor az RWE ügy főtanácsnoki

indítványa megerősíti és a végső döntés elfogadja, hogy az uniós fogyasztóvédelmi jogban, így az Irányelv 1. cikk (2) bekezdése szerint **a kógens nemzeti jogszabályi rendelkezéseket alkalmazó általános szerződési feltételek az Irányelv szerint nem minősülnek tisztességtelennek.**

X X X

Az alkotmánybírószági döntés jelentős állomás lesz a magyar jogállamiság helyzetét illetően. Nem közömbös, hogy miként dönt az Alkotmánybíróság egy olyan ügyben, amikor keze nincs jogszabályi gúzsba kötve, de mindenki számára érzékelhető politikai nyomás, ha eufémisztikusabban fogalmazunk: elvárás, nehezedik a testületre.

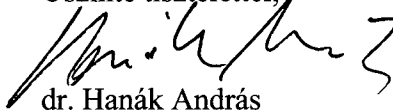
Észrevételemet azon sorokkal zárom, amelyeket a PK Véleményt megelőző helyzetben a Kúria számára fejtettem ki a HVG hasábjain 2012 decemberében.

”Ne tagadjuk, a közjogi rendszer elleni támadás sikeres volt – talált, elsüllyedt. De azt reméltük, a magánjogi rend, a Kúria még állja a sarat. Jó lenne, ha biztosan tudatában lennének a bírák annak, amit zömében nyilván sejtenek. Ha a római magánjog is úgy alakult volna, hogy minden konzul és diktátor, néptribun és prókátor beleszólt volna a praetorok (a bíráskodásra is fölhatalmazott magas közhivatalnokok) dolgába, ha a jogvitákat eldöntő praetor a magánjogi vitákban mindig „a nép mellé” állt volna, akkor nem létezne modern magánjog. De létezik, ezért a magánjogi szerződések alapelveit nem lehet következmények nélkül lerombolni. A római magánjog nélkül – túlzás nélkül állíthatom – Róma nem lett volna akkora birodalom, nem lett volna egyetemes a római jogrend, a birodalom romjain nem jöhetett volna létre, és így ma nem létezne a római katolikus egyház sem. Akkor Európa eltérő kultúrák érdekes konglomerátuma lenne, amelyben keveredne a kelta, frank és a teuton törzsek kitartása a szláv, a hun és magyar hordák fellángoló, de megállítható harciasságával.

Európa, figyelj!”

Budapest, 2014. október 21.

Őszinte tisztelettel,

dr. Hanák András
ügyvéd